

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

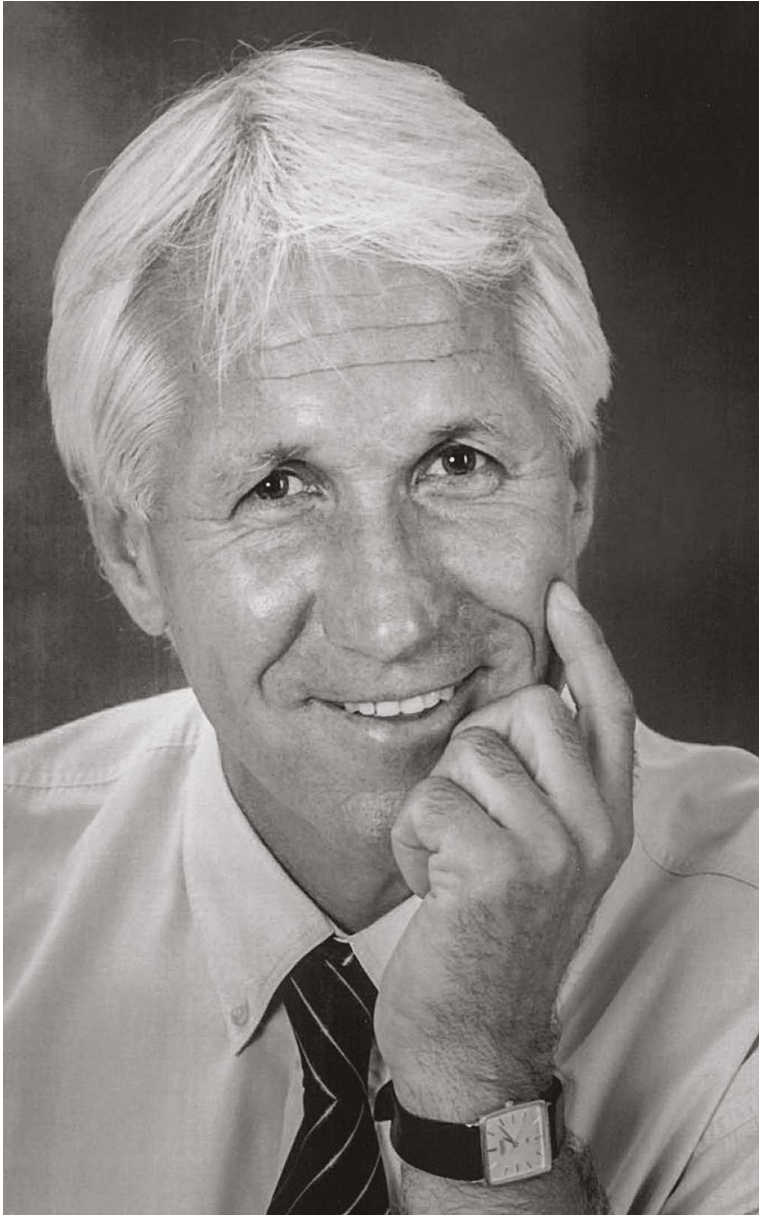

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószer-kereskedelem? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetéskiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Gál István László¹

A minősített adattal visszaélés néhány kriminológiai problémaköre

Németh Zsolt tanár úr a magyar kriminológia egyik legjelesebb hazai képviselője. Elméleti megalapozottságú, gyakorlatorientált előadásait és publikációit mindig nagy érdeklődéssel és élvezettel hallgatom, illetve olvasom. Ahogy az egyik legutóbbi tanulmányának a címe is jelzi, „szigorúan, következetesen, de az emberség, sőt a szeretet hangján”² tanítja és művelni választott szakterületét. Németh Zsolt kiváló oktató, tudós, de emellett példakép is a fiatal rendőr és kriminológus generációk számára.

Az információ jelentősége napjaink társadalmában

2021-ben már minden kétséget kizáróan az információs társadalom korában élünk, és mai világunk nagymértékben függ a különféle információs rendszerek megfelelő működésétől, az egyes államok léte és zavartalan működése pedig attól, hogy milyen mennyiségű, de legfőképpen milyen minőségű információval rendelkeznek. Az államok vezetői, a politikai döntések alakítói csak akkor tudnak hatékony és észszerű döntéseket hozni, ha megfelelően tájékozottak, sokoldalúan informáltak, hiteles és megbízható információkra támaszkodik a helyzetmegítélésük, emellett ismerik a döntéseiket befolyásoló releváns körülményeket, mások törekvéseit, valamint a tervezett lépéseik következményekre vonatkozó előrejelzéseket is.³ Az információ tehát felbecsülhetetlen értékűvé vált napjainkban: az állami irányítási rendszereknek is az egyik kritikus eleme

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tanszék; egyetemi tanár, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Nemzetbiztonsági Tanszék. Kapcsolat: gali.istvan@ajk.pte.hu.

² Németh Zsolt: Szigorúan, következetesen, de az emberség, sőt a szeretet hangján – a bűnelkövető gyermekekkel való bánásmódról. In Gulyásné Kovács Erzsébet – Hatvani Erzsébet – Szarka Attila (szerk.): *Ferenczi György emlékkötet. „Szigorú szeretet”*. Pécs–Budapest, SZIME – Ferenczi György Alapítvány, 2020. 129.

³ Iza Jenő: *Nemzetbiztonsági alapismeretek. A titkosszolgálatok működése*. Budapest, ZMNE, 2009. 24.

lett.⁴ Ezeknek a rendszereknek pedig az egyik legértékesebb részét a minősített adatok jelentik, vagyis az állam titkai. Napjainkban nemcsak az ilyen adatok jelentőségének súlya növekedett meg jelentősen, hanem a vele szemben megnyilvánuló támadások száma is ugrásszerű növekedést és folyamatosan növekvő tendenciát mutat.⁵ Az információs gazdaság ma már a modern politika megkerülhetetlen részévé vált, emellett a határokon átívelő információfolyamatok által elindított dinamikák radikálisan, néha kényelmetlen módon definiálták újra a biztonságot.⁶

Az információ egyre növekvő jelentősége és értéke az a legfontosabb kiváltó ok, amely miatt hírszerző szervezetek működnek minden fejlett államban. A nemzetbiztonsági szolgálatok, így Magyarország esetében az Információs Hivatal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat létrehozásának és működésének az egyik fő mozgatórugója pont az, hogy az ellenérdekelt felek, sőt akár a hazánkkal szövetséges államok esetében is gyakran előfordul, hogy egyes információkat nem akarnak megosztani velünk.⁷ Ez teljesen természetes. Vannak ugyanakkor a magyar államnak is védendő titkai, és természetesen mi is titokban szeretnénk tartani azokat a módszereket és a forrásokat,⁸ amelyekkel ilyen információkat szerzünk. Ezeket az elhárítással foglalkozó nemzetbiztonsági szolgálatok védik az első vonalban (Magyarországon az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat), a védelem egyik eszköze pedig a magyar büntetőjog, a visszaélés minősített adattal és a kémkedés különböző fajtáinak a tényállásain keresztül. Az állami szervek, valamint a közfeladatokat ellátó más szervek zavartalan munkavégzéséhez elengedhetetlenül szükséges ugyanis az is, hogy a működésükkel kapcsolatos egyes adatok ne kerüljenek nyilvánosságra vagy illetéktelen személyek tudomására. Ezek az adatok különböző jelentőségűek lehetnek, a büntetőjogi védelem biztosítása során erre figyelemmel kell lenni.⁹

⁴ Tomasz Sobczyński – Karol Listewnik: The principles of classified information security management system organisation within the realisation of European Defence Agency research projects (personnel and facility security aspects). *Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej*, 202. (2015), 3. 63–64.

⁵ Jobbágy Szabolcs – Sándor Miklós: A minősített adatok védelmének jogi szabályozása. *Hírvillám*, 1. (2010), 1. 190.

⁶ Henry Farrell – Abraham L. Newman: *Magánszféra és hatalom*. Budapest, Pallas Athéné, 2020. 211–212.

⁷ Mark M. Lowenthal: *Hírszerzés. A titoktól a politikai döntésekig*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2017. 31.

⁸ A források védelme alapvető követelmény a hírszerzés és az elhárítás számára is. Nemcsak jogi és szakmai követelmény, hanem etikai is: „A hírszerzés etikájának egyik eleme a források védelme a külső és belső fenyegetésekkel szemben. Praktikusan megfogalmazva ez azt jelenti, hogy a forrást nemcsak az ellenségtől kell megvédeni, hanem még a saját szervezetünkön belül is” (Shlomo Shpiro: Speak no evil. Intelligence ethics in Israel. In Jan Goldman [szerk.]: *Ethics of spying*. Lanham–Toronto–Plymouth, The Scarecrow Press, 2010. 62.)

⁹ Földvári József: *Büntetőjog. Különös rész*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1978. 143.

A titok és a titoktartás

Napjainkban a titok társadalmi jelenősége folyamatosan növekszik. Helyesen mutat rá V. Király István, hogy a jelenkor a titok különböző formáinak korábban sohasem tapasztalt szerteágazását és kiterjedését hordozza, napjainkban már az emberiség leglényegesebb ténykedéseit kivétel nélkül a leplezés veszi körül. Emiatt a leglényegesebb tudományos és műszaki-technikai eredmények, valamint a legátfogóbb és a nyilvánosságot leginkább elkötelező napi politikai döntések mind titkos körülmények között születnek.¹⁰

A titok tipikusan társadalmi jelenség. Több szerző egybehangzó véleménye szerint a titok alapja az ember azon immanens tulajdonsága, hogy rejteget.¹¹ Akkor jut kifejezésre, ha emberek vagy embercsoportok között konfliktus-szituáció alakul ki. A titok mint jelenség tehát mindig emberek közötti relációban fordul csak elő, az állatok álcázó magatartása nem tekinthető titoknak. A titok bizonyos mértékben szinonimája a „nem tudás” fogalmának, emiatt a megismerése a gyakorlatban mindig valamiféle tudás megszerzését jelenti. Míg a normális kommunikáció folyamatában a befogadó fél passzív marad, a közlő az aktív fél; a titokkal kapcsolatos kommunikációs folyamatban a két szerep megváltozik: a közlő szembeesegül a kommunikációval, a befogadó számára nem kívánatos címzettnek minősül. A rejtegetés folyamata, ahogy Nikolov találóan megfogalmazta, „nem csupán a kommunikáció hiányát jelenti, hanem az ismeretek aktív és sajátos visszatartását – a titok formájában – egy reális vagy potenciális érdekekkel szemben”.¹²

A kommunikáció tudománya a titoktartást, illetve magát a titkot negatív kommunikációnak tekinti. Röviden összefoglalunk egy megközelítést a kommunikáció tudománya köréből. Nem kell különösebben igazolni azt az állítást, hogy az emberek közötti viszonyok erősen sérülékenyek, és a túlzásba vitt őszinteség sokszor több kárt képes okozni, mint amennyi hasznot hoz. Ezért mindenki megtanulja azokat a technikákat, amelyek segítségével az érzelmeinek a kifejezését kontrollálni tudja, vagyis mindenki megtanulja jól vagy kevésbé jól azokat a technikákat, hogyan viselkedjen őszintétlenül az individuális kommunikációban. Ennek számos módja van, ezek közé tartozik a színlelés, az elleplezés, a szerepjátszás, és végül idesorolható technika a titkolózás is. A kommunikáció tudománya szerint a titkolózást az egyén akkor

¹⁰ V. Király István: *Határ – hallgatás – titok*. Kolozsvár, Komp-Press, 1996. 151.

¹¹ Már a korai primitív társadalmak embere is titkolózott, ezek a titkok részben a létfenntartásában, részben az ellenséggel vívott harcokban játszottak jelentős szerepet. Lásd Földesi Tamás: *A Janus arcú titok. A titok titka*. Budapest, Gondolat, 2005. 9.

¹² Elit Nikolov: *A titok*. Budapest, Kommunikációs Kutatóközpont, 1973. 7–21.

választja, amikor egyébként igen erős érzelmei vannak valamivel kapcsolatban, de ezeket nem akarja kimutatni.¹³

Az ember az állatokkal ellentétben képes a titkolózásra, sőt kizárólag az ember képes rá. Ez a képesség nem veleszületett, hanem lassan alakult ki az emberré válás során. Simmel a titoktartás képességét az emberiség egyik legnagyobb vívmányának tekinti, amit elsősorban azzal indokol, hogy ez a képesség az emberi individualizálódás fontos és elengedhetetlen része. A titoktartási képesség tehát társadalmi-történeti termék.¹⁴

Titok konstruálására és titoktartásra tehát csak az ember képes, hiszen a titoktartás képessége is a társadalmi fejlődés és az emberi individualizáció terméke. A titok általában valamilyen, a múltban megtörtént eseményre utal, de mindig a jelenben aktualizálódik (idődimenziója a múltból a jövő felé tart, és ritka az olyan titok, amelyre sohasem derül fény, vagyis nem szűnik meg titok lenni).¹⁵

A titoktartás azonban pszichológiai értelemben is sokszor nehézséget jelent a titok birtokosa számára, ahogy ezt egy szerző szemléletesen megfogalmazta:

„A titoktartás olyan, mintha adóztatnánk magunkat. Mit is jelent ez? Egy vizsgálatban arra kérték a résztvevőket, hogy rejtsek el érzelmeiket, azaz vágjanak pókerarcot egy meghatározott ideig. Közvetlenül ezután tesztelték a szellemi kapacitásukat. Az eredmények szerint a vizsgálati személyek rosszabbul teljesítettek ezen a teszten, azokhoz a kontrollszemélyekhez képest, akik nyíltak lehetek és teret engedhettek saját megéléseiknek, érzéseiknek, vagyis nem kellett felvenniük a pókerarcot. Ezt a típusú kimerültséget a pszichológia területén ego-kimerülésnek nevezik.”¹⁶

Azokban a szervezetekben, ahol a titoktartás a mindennapi munkafolyamatok immanens része (így például a bűnüldözésben, a végrehajtó hatalom egy részében vagy különösképpen a titkosszolgálatoknál), a szervezethez bekerülők esetében a titoktartás fokozatosan a mindennapi élet minden szegmensét érinteni fogja: a személyiség egy része megérintődik, majd átalakul, a titok köré szerveződve, annak pszichodinamikai működési elveit követve. Az egyén egyfajta átmeneten megy keresztül, ennek eredményeképpen az élete a korábbi szakaszából átvezetődik az újba, eközben pedig a szemlélete és az életmódja is visszavonhatatlanul átalakul.¹⁷

¹³ Karl Erik Rosengren: *Kommunikáció*. Budapest, Typotex, 2008. 104.

¹⁴ Földesi (2005): i. m. 188.

¹⁵ Balázs Géza: A titok antropológiája és szemiotikája. In Balázs Géza – Minya Károly – Pölcz Ádám (szerk.): *A titok szemiotikája*. Budapest, Magyar Szemiotikai Társaság, 2019. 17.

¹⁶ Porpácz Júlia: A titok pszichológiája – A titkolózás fizikai és lelki következményei. *Pszichoforyou*, 2018. december 27.

¹⁷ Oláh László – Györfly Ágnes: Megosztani a megoszthatatlant – avagy megmaradni, épnek maradni a titok szolgálatában. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. (2013), 1. 110.

A visszaélés minősített adattal tettese

A visszaélés minősített adattal bűncselekmény elkövetője tettesként a magyar büntetőjog szerint bárki lehet, a Btk. azonban differenciál: az általános alany mellett speciális alany elkövető (titokbirtokos) esetén súlyosabb büntetési tételkereten belül rendeli büntetni a titoksértést. A tipikus elkövető kriminológiai értelemben – álláspontom szerint – olyan személy, akinek a bűncselekmény elkövetésére határozott motívuma van. Ez a motívum lehet anyagi természetű (ellenszolgáltatásért történik a titoksértés), politikai (nem ért egyet az aktuális politikai rendszerrel¹⁸ vagy a kormány politikájának irányvonalával, esetleg más ideológiával szimpatizál), erőszakos (terrorista motivációjú elkövető), de lehet motívum valamilyen személyes indok is (például bosszú, becsvágy stb.), végül előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a motívum teljesen hiányzik. Ez utóbbi a gondatlan elkövetés tipikus esete.

Előfordulhat azonban olyan eset is, hogy a bűncselekmény elkövetése nem egyes elkövetőhöz, hanem egy magasabb szinthez köthető. Egyes politikai pártok, de néha kormányok is élnek a „kiszivárogtatás” eszközével, ahogy erre a szakirodalom is utal. Ilyenkor a minősített adat részleges nyilvánosságra hozatala történik, valamiféle politikai vagy személyi érdekből. A kiszivárogtató úgy hoz nyilvánosságra minősített adatot, hogy eközben ő maga rendszerint titokban marad, vagyis ilyenkor egyszerre jelentkezik a titok elárulása mellett – más vonatkozásban – a titokban maradás is.¹⁹

Statisztikai adatok

Ha a hazai bűnügyi statisztikai adatokat megvizsgáljuk, akkor a legtágabb kör szerint sem találunk nagy számban minősített adattal visszaéléseket a rendszerváltozás óta eltelt időszakban. A Legfőbb Ügyészség statisztikai adatbázisában szereplő előfordulási gyakoriságok az ENyÜBS-rendszer alapján nagyon érdekes képet festenek az ismertté vált minősített adattal visszaélések (illetve a bűncselekmény előzményei, az államtitoksértés és a szolgálati titoksértés) elmúlt csaknem három évtizedes ingadozásáról.²⁰ Az ENyÜBS'13 és az ENyÜBS'18

¹⁸ Vagy akár éppen ellenkezőleg: az elkövető gondolhatja azt is, hogy a fennálló politikai rendszernek vagy az éppen hatalmon lévő kormánynak kedvez egy adott minősített adat nyilvánosságra hozatalával.

¹⁹ Földesi (2005): i. m. 88.

²⁰ Az ENyÜBS egységes elvek szerint gyűjti a büntetőeljárások, a büntetőeljárások alapjául szolgáló cselekmények, az elkövetők és a sértettek (mint megfigyelési egységek) statisztikai adatait. Az adatok leválogatásának alapegysége: a teljes cselekményi kör, vagyis a tulajdonképpeni „történeti tényállás”, azaz egy múltbeli eseményre vonatkozó és a statisztikai számbavétel szempontjából

által regisztrált adatok alapján a minősített adattal visszaélés – és „jogelődei”, az államtitoksértés, valamint a szolgálati titoksértés – ismertté vált gyakorlati előfordulási számaikat a 1992 és 2015 között az 1. táblázat ismerteti.

Ha a statisztikai adatokat áttekintjük, látható, hogy a regisztrált titoksértő bűncselekmények, a visszaélés minősített adattal előzményei vonatkozásában, általánosságban elmondható, hogy nagyon kevés ilyen cselekmény válik ismertté Magyarországon. Kivételt képez talán a 2000–2002 közötti időszak három éve. A rendkívül kevés ismertté vált bűncselekmény kétféle következtetésre enged alapot adni a kutatónak: vagy nemzetközi mércével mérve is abszolút kimagasló a magyar titokvédelmi rendszer hatékonysága, vagy nagyon magas a látencia, vagyis az ismertté nem vált elkövetések aránya. Ez utóbbi tűnik valószínűnek. Ha megnézzük az adatsorokat, az is feltűnik, hogy még a kevés ismertté vált bűncselekmény közül is csak egy kis hányadukban történik vádemelés (2000-ben például 71 közül mindössze 3 esetben). Az új Btk. hatályba lépése után a gyakorlatból eltűntek az államtitoksértéssel és szolgálati titoksértéssel kapcsolatos büntetőeljárások. 2014-ben még regisztrál ugyan az ügyészségi statisztika négy államtitoksértést, de ezek közül kettőben a feljelentés elutasítására, kettőben pedig nyomozás megszüntetésére kerül sor, valamint egy szolgálati titoksértést, de ebben is a nyomozás megszüntetésével zárul a büntetőeljárás. 2015 után már csak minősített adattal visszaélést regisztrál a statisztika, évente átlagosan 10-15 bűncselekményt, de a vádemelések aránya 20% alatti.

A statisztikai adatok alapján egy fontos kérdésre kell választ keresnünk: mik lehetnek az általunk feltételezett, viszonylag magas látencia okai? Korinek László a büntetőjogilag releváns magatartások elkövetésétől a felelősségre vonásig tartó folyamat kapcsán több fokú szelektív folyamatot ír le, amely komplex társadalmi reakciók sora, és egy fordított piramis ábrán mutatható be.²¹ Ezt a minősített adattal visszaélésre vonatkoztatva a következő megállapításokat tehetjük:

releváns olyan tények, körülmények és magatartások összessége, amellyel kapcsolatban az eljáró hatóság döntést hoz, és amellyel összefüggésben adatrögzítésre kerül sor. Ez bővebb, mint az úgynevezett regisztrált bűncselekményi kör. A táblázatban feltüntetésre került az is, hogy az egyes cselekmények vonatkozásában az adatállományban milyen büntetőeljárásai döntés rögzítésére került sor. A Befejezett Büntetőeljárások Statisztikája alrendszere (ENyÜBS – BBS) az adatrögzítés időpontjára tekintettel úgynevezett követő jellegű statisztikai rendszer, amelyben az adatok akkor kerülnek rögzítésre, ha a büntetőeljárást a nyomozó hatóságok, illetve az ügyészség befejezte, és a bűncselekmény kapcsán statisztikai adatszolgáltatást megalapozó eljárási döntést hozott (például: megszüntetés, felfüggesztés, vádemelés), amelyhez kapcsolódóan a statisztikai adatszolgáltatás megtörtént. A bűnügyi statisztika tehát nem azt mutatja be, hogy hány eljárás indult vagy hány bűncselekmény történt a vizsgált évben, hanem azt, hogy hány cselekmény kapcsán történt jogi döntés, és a döntéshez kapcsolódva (regisztratív jelleggel) hány cselekmény kapcsán történt statisztikai adatszolgáltatás. (A Legfőbb Ügyészség Kabinet, Adatvédelmi és Biztonsági Osztály által az adatkérésre adott, ABOIGA//10-44/2020. számú válasz alapján.)

²¹ Korinek László: *Rejtett bűnözés*. Budapest, KJK, 1988. 112.

1. A fordított piramis tetején található a ténylegesen megtörtént titok-sértések, vagyis az évente elkövetett minősített adattal visszaélések Magyarországon.
2. Ez alatt, kisebb számban fordulnak elő a hatóság tudomására jutott titok-sértések.
3. Ennél még kevesebb a hivatalosan regisztrált eset.
4. Ezek egy részében történik csak vádemelés.
5. A vádemelések közül a váderedményességi mutató alapján 90-95%-ban (tehát valamivel kisebb számban, mint amennyi vádemelés volt) történnek jogerős elítélések.

1. táblázat. *Visszaélés minősített adattal (1992–2015)*

	1978. évi IV. tv. 148. § Feljelentés elutasítása		1978. évi IV. tv. 221. § Feljelentés elutasítása		Nyomozás megszüntetése		1978. évi IV. tv. 222. § Feljelentés elutasítása		Nyomozás megszüntetése		1978. évi IV. tv. 223. § Feljelentés elutasítása		Nyomozás megszüntetése		2012. évi C. tv. 265. § Feljelentés elutasítása		Nyomozás megszüntetése	
	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés	Vádme-lés	Egyéb befje-rés
1992	1	1	9	-	4	4	1	7	1	6	-	2	1	-	1	-	-	-
1993	-	-	5	1	1	3	-	14	4	5	5	2	-	1	1	-	-	-
1994	-	-	11	-	8	3	-	10	2	5	1	2	1	-	-	-	-	-
1995	-	-	10	3	6	1	-	15	3	6	6	-	1	-	1	-	-	-
1996	-	-	11	4	5	2	-	10	3	3	4	-	8	-	8	-	-	-
1997	-	-	23	6	11	5	1	7	5	-	2	-	3	1	1	1	-	-
1998	-	-	20	1	12	7	-	9	3	5	1	-	6	-	2	4	-	-
1999	-	-	19	6	11	2	-	11	4	7	-	-	2	-	1	1	-	-
2000	-	-	71	38	30	3	-	15	7	5	2	1	6	1	3	2	-	-
2001	-	-	42	19	18	4	1	12	4	7	1	-	1	1	-	-	-	-
2002	-	-	62	20	32	10	-	19	7	9	3	-	1	-	1	-	-	-
2003	-	-	16	5	7	4	-	11	7	2	1	1	1	-	1	-	-	-
2004	-	-	28	5	12	7	4	11	1	5	5	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	15	2	9	3	1	8	1	6	-	1	1	-	1	-	-	-
2006	-	-	11	1	6	2	2	9	3	5	1	-	3	-	2	1	-	-
2007	-	-	20	5	10	5	-	8	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	17	1	14	1	1	13	2	8	3	-	-	-	-	-	-	-
2009	-	-	25	3	19	1	2	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	23	3	17	1	2	11	1	9	1	-	-	-	-	-	-	-
2011	-	-	9	1	7	-	1	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
2012	-	-	8	1	6	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	3	3	-
2014	-	-	4	2	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	4	2	2
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	7	6

Forrás: ENyÜBS, Legfőbb Ügyészség

2. táblázat. *A minősített adattal visszaélés jogi következményei*

	2012. évi C. tv. 265. § (minősített adattal visszaélés)	Feljelentés elutasítása	Eljárás (nyomozás) megszűntetés	Vádemelés	Egyéb befejezés
2016	11	6	5	–	–
2017	13	3	7	2	1
2018	15	7	7	1	–
2019	6	2	3	1	–

Forrás: ENYÜBS, Legfőbb Ügyészség

A bemutatott statisztikai adatok a 3–4. szintet ábrázolják, jól látszik belőlük a vádemelések alacsony aránya. A fordított piramis 2. szintje rendkívül érdekes a témánk szempontjából. A témával foglalkozó több szakértő megerősítette, hogy a hatóság tudomására jutott minősített adattal visszaélések közül feltehetően nem mindet regisztrálják hivatalosan. Előfordulhatnak ugyanis olyan esetek, amikor a bűncselekményt elköverték ugyan, az elkövető büntethető is lenne, de a minősített adat még nem került széles körben nyilvánosságra, és a minősítéssel védhető közérdek erősebb, mint az állam büntetőhatalmi igénye érvényesítéséhez fűződő érdek. Ezért szerepelt a szabályozásban az Alkotmánybíróság 2018-as döntéséig objektív büntethetőségi feltételként a minősítésre jogosult feljelentése.²² A témával foglalkozó szakértők szerint a látencia további oka lehet az is, ha valamilyen büntetőeljárásen kívüli, például nemzetbiztonsági, diplomáciai stb. érdek indokolja az elkövető felelősségre vonásának mellőzését, és az ügy az elkövetőnek az országból történő „csendes kiutasításával” zárul. Olyan eset is előfordulhat a gyakorlatban, hogy hiteles módon megtörténik a tényállást bizonyító cselekmény dokumentálása, de azok büntetőeljárásban történő felhasználása az eljárásjogi időbeli korlátok miatt ellehetetlenül. A fordított piramis legszélesebb, legfelső szintjével kapcsolatban hagyományos kriminológiai kutatást nem lehet végezni, hiszen a téma jellege miatt még az átlagosnál is nagyobb bizonytalansági faktorok lépnének fel, és értékelhetetlen lenne a kapott eredmény.

Szubjektív véleményem szerint minél alacsonyabb a minősítési szint, annál több titoksértés történik hazánkban minden évben, ezek döntő része azonban látens marad, vagyis a hivatalos statisztika soha nem regisztrálja.

²² Elek Balázs: A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai. In: Polt Péter et al. (szerk.): *A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Budapest, OPTEN, 2016. 181–189.

Irodalomjegyzék

- Balázs Géza: A titok antropológiája és szemiotikája. In Balázs Géza – Minya Károly – Pölcz Ádám (szerk.): *A titok szemiotikája*. Budapest, Magyar Szemiotikai Társaság, 2019. 15–28.
- Elek Balázs: A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai. In Polt Péter – Miskolczi Barna – Török Tímea – Gasz Péter (szerk.): *A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Budapest, OPTEN, 2016. 181–189.
- Farrell, Henry – Abraham L. Newman: *Magánszféra és hatalom*. Budapest, Pallas Athéné, 2020.
- Földesi Tamás: *A Janus arcú titok. A titok titka*. Budapest, Gondolat, 2005.
- Földvári József: *Büntetőjog. Különös rész*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1978.
- Iza Jenő: *Nemzetbiztonsági alapismeretek. A titkosszolgálatok működése*. Budapest, ZMNE, 2009.
- Jobbágy Szabolcs – Sándor Miklós: A minősített adatok védelmének jogi szabályozása. *Hírvillám*, 1. (2010), 1. 189–199.
- Korinek László: *Rejtett bűnözés*. Budapest, KJK, 1988.
- Lowenthal, Mark M.: *Hírszerzés. A titoktól a politikai döntésekig*. Budapest, Antall József Tudás-központ, 2017.
- Németh Zsolt: Szigorúan, következetesen, de az emberség, sőt a szeretet hangján – a bűnelkövető gyermekekkel való bánásmódról. In Gulyásné Kovács Erzsébet – Hatvani Erzsébet – Szarka Attila (szerk.): *Ferenczi György emlékkötet. „Szigorú szeretet”*. Pécs–Budapest, SZIME – Ferenczi György Alapítvány, 2020. 129–140.
- Nikolov, Elit: *A titok*. Budapest, Kommunikációs Kutatóközpont, 1973.
- Oláh László – Györffy Ágnes: Megosztani a megoszthatatlant – avagy megmaradni, éppem maradni a titok szolgálatában. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. (2013), 1. 106–120.
- Porpácz Júlia: A titok pszichológiája – A titkolózás fizikai és lelki következményei. *Pszichoforyou*, 2018. december 27. Online: <https://pszichoforyou.hu/titok-pszichologiaja-titkolozas-fizikai-es-lelki-kovetkezmenyei>
- Rosengren, Karl Erik: *Kommunikáció*. Budapest, Typotex, 2008.
- Shapiro, Shlomo: Speak no evil. Intelligence ethics in Israel. In Jan Goldman (szerk.): *Ethics of spying*. Lanham–Toronto–Plymouth, The Scarecrow Press, 2010.
- Sobczyński, Tomasz – Karol Listewnik: The principles of classified information security management system organisation within the realisation of European Defence Agency research projects (personnel and facility security aspects). *Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej*, 202. (2015), 3. 63–74. Online: <https://doi.org/10.5604/0860889X.1178572>
- V. Király István: *Határ – hallgatás – titok*. Kolozsvár, Komp-Press, 1996.

Kiadja a Nemzeti Közszerkölátati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszki Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszki Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

